

Felzárkóztató program egy új módszer segítségével

Pedagógusként nap mint nap szembetalálkozhatunk azzal a problémával, amikor tanítványaink egyike vagy másika nem képes felvenni a megfelelő haladási ütemet, vagy egyszerűen nem érti azt, amit tanul. Azt is tudjuk, hogy sokszor bizony nemcsak tanulási nehézségekkel kell megküzdeni nebulóinknak, hanem a családi körülmények is negatív irányban befolyásolhatják tanulmányaikat. A nem megfelelő háttér bizony kicsit bonyolultabbá teszi munkánkat. Ezen probléma komplexitását felismerve lépett fel az Alkalmazott Oktatástan Alapítvány, és néhány munkatársa segítségével elindította a halmazottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkóztatására írt programot. A program, egy Magyarországon még új tanulási módszerre, a tanulási technológiára épül, amelyet L. Ron Hubbard amerikai oktató és filozófus dolgozott ki és 1972 óta használják a világ harminc országában.

Hogy mi is ez a technológia? Egy alapjaitól lépésről lépésre felépített tanulási módszer, amely megtanít önmagunkban, illetve a tanítványainkban felismerni a tanulást akadályozó tényezőket, és megmutatja azt is, hogy miként tudunk ezeken változtatni. Lényegében minden pedagógus szembesült már azokkal a fiziológiai jelenségekkel, amelyek a gyerekeknél tanulás közben előfordulnak: ásítás, szédülés stb. Ezek bizonyos tanulási akadályok jelenségei, tehát ezek alapján tudja azonosítani a tanár azokat a zavarokat, amelyek meggátolják az ismeretelsajátítást. A családi viszonyokkal ez annyiban függ össze, hogy sajnálatos módon Magyarországon a halmazottan hátrányos helyzetű gyerekek nagyobb része cigány nemzetiségű. Életmódjukban, szokásaikban és gondolkodásmódjukban egészen más felfogást képviselnek, mint a társadalom többi tagja. A roma probléma oktatási oldalról való megközelítése eleddig nem igazán került a középpontba. Minden program a szociális háttér javítását célozta meg és a válságtényezőket nem a műveltség hiányából eredeztette, hanem anyagi jellegűnek fogta fel. A tovább lépés útja azonban vitathatatlanul a cigány értelmiség képzésében rejlik. Csak akkor lehet eredményeket elérni, ha az oktatás-

ból induló alapkészségek fejlesztése terén kezdjük a munkát.

Erre vállalkozott az alapítvány és a projekt vezetője, *Nozdroviczky Sándor*, amikor az elmúlt év szeptemberében válaszolt arra a megkeresésre, miszerint a főváros VII. kerületének egyik iskolájában, a Baross Gábor Általános Iskolában szükség lenne egy hatékony cigányfelzárkóztató programra. Az alkalmazott oktatástannak az USA-ban már hatalmas sikerrel vizsgázott „Belsővárosi programját” felhasználva írta meg a saját változatát, messzemenően figyelembe véve a hazai társadalmi viszonyokat és a cigányság etnikai sajátosságait. A programban részt vevő tizenegy hetedikes diák többsége többszörös osztályismétlő (13–16 éves), súlyos tantárgyi nehézségekkel, valamint erősen terhelt családi háttérrel. Közülük kilenc volt cigány származású. Az iskola (mivel régi megoldatlan problémája volt ennek a pár gyereknek a gondja) szívesen fogadta a segítséget, és az igazgatónő is áldozott az ügyért: két hetet és egy állandó tantermet biztosított a projekt számára.

A program első napján ismertették a gyerekekkel, hogy mi fog velük történni, bemutatatták nekik a tanulási technológiát és sor került olyan fogalmak tisztázására, melyek alapvetően szükségesek a közös mun-

kához. Erre azért volt szükség, mert a gyerekek felzárkóztatásával már több más program is próbálkozott – sikertelenül, így vissza kellett adnia hitüket az iránt, hogy bármit képesek megtanulni. A bizalom elnyerése nélkül ugyanis minden próbálkozás eleve kudarcra van ítélve. Ezt követően meghallgatott a tanulók véleménye az iskoláról, a tanulásról, a tanárokról és minden, a tanuláshoz kapcsolódó dologról. Az őszinte beszélgetés végén a gyerekek megnyíltak, leküzdötték előítéleteiket és készek lettek a közös munkára. A programot természetesen komoly, szakmailag megalapozott mérési folyamat kísérte, s a gyerekek viselkedésének változásait pszichológus is vizsgálta. A mérés, értékelés első lépéseként a tanulók személyes interjújában vettek részt, majd tanáraik felmérték írás-olvasás tudásukat, illetve tanulási szintjüket.

Az interjú lélektani jellegű kérdéssora lényegében az érzelmi egyensúlyállapot felmérését szolgálta. Vizsgálta a gyerekek otthoni, valamint iskolai tevékenységét, illetve negatív-pozitív emócióikat az iskolával és a tanulással kapcsolatban.

A tanulási tesztek a tantárgyi lemaradások felmérésével rávilágítottak a leghiányosabb területekre, és ezek alapján a programban résztvevő tanárok minden gyerek számára összeállítottak egy egyéni haladási programot. A mérés első ütemének zárásaként IQ-tesztet töltöttek ki a gyerekek. A teljes tesztelési folyamatot a pszichológus ellenőrizte.

A tényleges lépésekre azonban csak a következő napon került sor. A gyerekek egyéni rokonszenv alapján korrepetitort választottak és elindult az egyéni felzárkóztatás, hiszen minden gyerek a tanárával dolgozott kooperatív munkaformában. A program, mint látható, szakított a hagyományos frontális osztálymunkával, hiszen az volt a tapasztalat, hogy ez a feszített munkatempó-

jú, a tantervi kötöttségek által rögzített és sok esetben bizony alkalmatlan módszer végképp elégtelen a hátrányos helyzetű gyerekek megsegítésében.

Az egyéni felzárkóztatás óriási eredményeket hozott és sok-sok eddig ismeretlen szó vált hirtelen tisztává a tanulók számára. Ahogy felismerték és pótolták korábbi hiányosságait, újra haladni tudtak a tanulással. A korrepetálás módszere is természetesen a tanulási technológia volt, ezzel értek el eredményeket.

A tantárgyi felzárkóztató blokk lezárása után egy általánosabb, az élet és a tudományok kulcsszavait tisztázó, azaz jelentésüket konkretizáló rész következett. A szóztisztázási eljárás során egy, a tanulási technológiában képzett személy szótár segítségével megkeresi és tisztázza a tanulók által meg nem értett vagy félreértett szavakat.

Erkölc, kultúra, nemzet. Számunkra egyszerűnek tűnő szavak ezek, de a tanulókat sokszor e szavak ismeretének hiánya akadályozza meg abban, hogy hatékonyan tanuljanak. A feszített munka során a megértést segítették

elő a szótárak, enciklopédiák, lexikonok és az ezeket támogató demonstrációk is. A művelet célja az volt, hogy a gyerekek fejében tiszta, jól alkalmazható fogalmak alakuljanak ki. A „jól definiáltság” alapfeltétele egy tantárgyi fogalomlista, amelyet az alkalmazott oktatásban munkatársai állítottak össze és használtak ebben az esetben. Az eljárás hatékonyságát bizonyították a program végén a mérés részét képező tesztek is.

A program megalapozó periódusát követte annak legfontosabb része és egyben záróakkordja: a tanulási technológia elsajátítása, a „Hogyan tanuld meg?” tanfolyam. A műveltségi szint emelkedése és ezáltal a könnyebb ismeretsajátítás mellett elsősorban az volt fontos, hogy a gyerekek elkezd-

A tantárgyi felzárkóztató blokk lezárása után egy általánosabb, az élet és a tudományok kulcsszavait tisztázó, azaz jelentésüket konkretizáló rész következett. A szóztisztázási eljárás során egy, a tanulási technológiában képzett személy szótár segítségével megkeresi és tisztázza a tanulók által meg nem értett vagy félreértett szavakat.

ték szeretni az iskolát és a tanulást. Ugyanis képesek lettek arra, hogy tanuljanak, és arra is, hogy minden tárgyat, amelyet tanítanak nekik, könnyebben elsajátítsák. Egyszerűen érdeklődni kezdtek az ismeretek iránt.

Igen fontos részét képezte a munkának a gyakorlati alkalmazás kiemelt szerepe. A roma lakosság ugyanis etnikai jellegénél fogva gyakorlatias, és emiatt mindig is fogékony volt arra, hogy ismereteit gyakorlati úton sajátítsa el. Így a program során minden elméleti anyagot gyakorlati alkalmazással erősítették meg, miáltal az ismeretek valóságosan is elsajátíthatók lettek. A tanulás mellett a program részeként egy erkölcsnevelő kurzuson vettek részt a tanulók, amely Az út a boldogsághoz című könyv anyagát dolgozta fel. A könyvecske huszonegy fejezete olyan alapvető erkölcsi problémákat vet fel, amelyek sajnos, igen erősen élnek a cigányság körében. A bűnözés, a drog káros hatásai, a szeretet és a tisztelet fontossága nem mindig érthető és elfogadható irányelv a számukra. Az anyag feldolgozásának különlegessége az volt, hogy a foglalkozáson a diákok csoportosan voltak jelen, a játékos beszélgetések során pedig lehetőséget kaptak arra, hogy saját véleményüket, tapasztalataikat elmondva segítsék felismeréseikkel egymást és az oktatót. A tanulási és erkölcsi nehézségek egységes kezelése itt is meghozta a kívánt eredményt. Nemcsak a tanulási készségek fejlődtek látványosan a gyerekeknél, hanem életfelfogásuk is jelentősen megváltozott. Például később többen jelez-

ték, hogy szeretnének tovább foglalkozni a tanulási technológiával és jegyeiket tovább javítani; s rajzaikon is kitüntetett figyelmet szenteltek a világ dolgainak.

A pszichológiai tesztelés és az IQ-tesztek eredményei jelentős fejlődést mutattak, főleg az erőteljesen lemaradt tanulóknál. Alig két hét alatt átlagosan 15 pontos IQ-növekedést értek el a gyerekek.

Az erkölcsi alapértékek általában helyükre kerültek náluk, megnőtt a tanulási kedvük, emelkedett a műveltségi szintjük.

Természetesen korai lenne még egy ilyen program után hosszú távú véleményt alkotni és általános következtetéseket levonni, de tény, hogy voltak és vannak jól tapintható, szinte azonnali eredményei is.

A gyerekek – a tanárok elmondása szerint – kezelhetőek lettek és fogékonyak a tanulás iránt, s javultak a jegyeik is.

A program azonban ezzel nem ért véget. Azonkívül, hogy még sok-sok gyereknek szüksége van a segítségre, tudnunk kell, hogy hosszú távon csak tanárok adhatják meg nekik a segítséget. Az Alapítvány ez okokból benyújtotta a tanulási technológiát okító tanfolyami anyagot az Országos Pedagógus-továbbképzési Akkreditációs Bizottsághoz minősítésre. Jelenleg a fent említett iskola tizenegy pedagógusa végzi A tanulás akadályai – tanítsuk meg tanulni tanulóinkat című harmincórás tanfolyamot. Hiszen jól tudjuk, hogy minden egyes gyerekért felelősek vagyunk.

Molnár Attila

Felső tagozaton vizsgálható szélsőérték-problémák

Matematikai ismeretekkel rendelkező olvasóink többségének a szélsőérték-feladatok megoldásával kapcsolatban az első gondolata nagy valószínűséggel a differenciálhányadosnak a problémák megoldásához történő felhasználása és az általános iskolás életkor ellentmondásának tényéhez kötődik.

Pedig szinte minden olyan maximum–minimum feladat, amelyet rutinszerűen differenciálhányados alkal-

mazásával oldanak meg a felsőbb iskolai szinteken, elemi módszerekkel is megoldható. Sőt, jól képzett matematikusok sem tud-